

DISSERTATIO JURIDICA

DE

1709, 3^a

235

8

NECESSARIA ULTI-
MARUM VOLUNTATUM
PRÆLECTIONE,

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRANCISCO ERNESTO,

HASSIÆ LANDGRAVIO, PRIN-

CIPE HERSFELDIAE, &c. &c.

PRÆSIDE

DN. MELCH. DE THMARO

GROLMANNO,

J. U. D. EJUSD. FACULT. PROFESSOR. ORD.

PUBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

D. XXIII. DECEMBR. M. DCCIX.

A. & R.

JOHANNES GOY, MARBURGO HASSUS.

GISSÆ-HASSORVM, Typis JOH. REINH. VULPIL, Acad. Typogr. Ord.

50
DISSEPTATIO JURIDICA
DE
NECESSARIA ULTI-
MARUM VOLUNTATUM
PRAELECTIONE.

ORDINARI
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO.
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRANCISCO ERNESTO,
HASSIAE LANDGRAVIO PRIN-

CIPIS HEREDITARIO, &c. &c.
PRESIDE
DN. MELCH. DE THAMARO
GROLMANNO,

I. U. D. PUBL. FACULT. PROFESSOR. ORD.
IN BELGICIS UNIVERSITATIBUS
D. XXIII. DEC. M. DCCX.
A. G. A.
IOHANNES GOY, MARBURGO HASSIAE

EXACT. HANNOV. Typogr. Joh. Heinr. Vahlbr. Acad. Typogr. Ord.

I. N. D. N. J. C. A.

CAPUT I.

*Definitionem Nominalem cum Reali ejus-
que divisiones exhibens.*

SUMMARIA.

Definitionem nominalem seu prælectionis Etymol. Homonym.

& Synonymiam §. 1.

Realem vero cum ejus explicatione §. 2.

*Varias thematis divisiones, præcipue autem in prælectio-
nem veram & præsumtam §. 3. continet.*

§. I.

*Rælectionis Etymon magna cum indu-
ltria scrutari, inque ejus originem anxie & pertinaciter inquirere, tanto mi-
nus fructuosum videtur, quanto cer-
tius est, ac etiam Grammaticis, verbum
hoc, non simplex sed compositum, at-
que à præ & lego, derivatum esse, co-*

gnitum existit; Aliquando Editionem, ita Codex repeti-

A

22

ea prælectionis, revisus & secunda vice editus in *Constit.*
Cordi nobis §. 3. de emendar. Cod. subinde Enuclationem
 aut succinctam rei Expositionem, uti sæpius apud J Ctos,
 qui ejusmodi generis lucubrationes adornarunt, vel etiã
 ante aliam, seu primo loco factam lectionem *Fab. in Lexic.*
voce prælectio, denotat. Alias constans una & simplex hujus
 vocis, ejus quod scriptis continetur, oralem patefactionẽ
 indigentis, significatio est, & saltem per additum, velu-
 ti *Prælectio Instrumenti Rec. Imp. de Ao 1512. tit. vom Une-*
terricht der Notarien §. Und am meisten ic. DD. ad L. 17. C. de
fid. Instrum. Sententia, tot. tit. C. de sent. ex brev. recit. Ord.
Crim. Art. 104. Anniversaria in electione officialiũ Instrum.
pac. Cas. sive Art. 5. §. 8. & 11. Actorum Ord. Crim. Art. 81. add.
Art. 90. in fin. Confessionis, Art. gr. &c. uti hic per ulti-
 mam voluntatem determinatur, & alibi *recitatio* dici-
 tur ut in *L. C. qui testam. fac. poss.* ac sæpius in *Formular.*
Marculph. apud Baluz. occurrit. Quid per *Ultimam vo-*
luntatem intelligamus ex iis quæ in *Dissertat. de Epistol.*
hom. ultim. à Dn. Præside, Patrono & studiorum meo-
 rum Promotore ad cineres usque colendo, sub Cap. 1. §.
 2. & 3. relata sunt, facili negotio patescit, neque ea quæ
 perspicua sunt, diutius moramur.

§. II.

Est autem supremi elogii, legitima & oralis,
disponenti subinde & testibus a tercio, facta re-
citatio: Dicitur (1) *Recitatio oralis*, ut intelligamus præle-
 ctionem vocẽ articulatam de siderare, jungimus (2) *à tercio*,
 in quo differt à relectione, quam non tertius sed ipse di-
 sponens, nec tamen expressis, ut alii audiant, verbis facit:

Addi-

Addimus (3) *disponenti* ut personam principalem, de cuius voluntate agitur denotemus; & quia aliquando prælectio etiam in præsentia, testium fieri debet, *L. 8. C. qui testam. fac. poss. Recess. Imper. de Ao 1512. tit. von Testamenten. §. Aber zu eines Blinden* / hinc subijcimus *Tò subinde & testibus.* Diximus *Legitima*, ut formam prælectionis de qua sub Cap. 3. ulterius agendum innuamus: Denique *Supremi elogii* mentionem fecimus, quo ipso objectum hujus thematis insinuamus.

§. III.

Et quamvis pro diversitate Causarum prælectio varie dividi possit, utputa ratione *Efficientis* in eam quæ necessaria est, exconvenientia cum jure naturæ, & jussu juris positivi, (2) ratione *Subjecti Activi* in eam quæ fit à personis autoritate publica polleantibus, & illam quæ à privatis expeditur, *Passivi*, quæ fit vitio aliquo affectis, vel nullo vitio laborantibus, *Objecti* in ultimarum voluntatum privilegiatarum, & non privilegiatarum, *Forma*, in eam quæ in præsentia omnium testium, ac disponentis, vel quæ soli testatori, aut non nisi duobus testibus adhibitis contingit &c. In præsentiarum tamen prælectionem in *Veram* quæ actu contingit & sine cuius interven- tu, totum quicquid dispositum reperitur, ob incertitudinem voluntatis, nullius efficaciam, atque irritum reputamus *L. 8. C. qui testam. fac. poss. dict. Recess. Imper. de Ao 1512. tit. von Testamenten §. 9. & 12.* uti infra quando de effectu differimus latius demonstratum dabimus: Et *Præsumtam*, quæ etiamsi disponentis neque testamen- tum relegerit, neque illud sibi prælegi curaverit, inter-

A 2

venisse

venisse creditur, literarum namque peritus, nisi aliud quid obstat, dispositionem ultimam, qua cum decedit, regulariter vel ex re-vel praelectione, certam cognitamque habere praesumitur, ita ut in ipso defectum voluntaris nullatenus arguamus, Carpz. *Dec. illustr.* 149. num. 9. Lynck. *Resp.* 117. & 125. num. 17. & *Dec.* 101. Richt. *Dec.* 32. num. 4. seqq. quod infra itidem fu sius deducemus.

CAPUT II.

De Causis necessaria praelectionis Externis.

SUMMARIA.

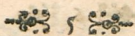
Causa Efficiens praelectionis necessaria est Jus Civile, §. 1. Et quomodo hac in parte concurrat ? Nat. §. 2. demonstrat. Causam Efficientem proximam seu Subjectum Activum exhibet, ac in praelegente peritiam literarum requirit, simulque à quibus in testamento principi oblato praelectio peragenda, declarat.

In §. 4. quaestio, num soli, Principi de-vel independenti, de praelectione attestanti credatur? sub distinctione resolvitur.

Quis? & an extraneus quoque testamentum Judiciale, rectè praelegat? in §. 5. disquiritur.

Neque aliud in testamento caeci obrinere §. 6. exponit. Idque etiam in §. 7. ad praelectionem literarum peritis necessario faciendam, extenditur.

Femina quoque & Homines proprii, quatenus ultimas voluntates rise praelegant §. 8. exponit.

Prælectio facienda (1) Cæcis, (2) Analphabetis, (3) nomen quidem suum scribere, sed non legere valentibus, secus si legere, etsi literas pingere nequeant: & quidem sine sexus discrimine §. 9.

Neque ratio ulla habetur dignitatis, ita ut Statibus Imperii prælectio necessario facienda §. 10.

In §. 11. 12. & 13. varii casus in quibus scribere & legere valentibus, dispositio prælegenda, adducuntur.

§. 14. Finem prælectionis obiter insinuat.

§. I.

CAusa Efficiens quæ necessariam ultimarum voluntatum prælectionem esse voluit, sine dubio est *juris dispositio*, & quidem multum hac in parte legibus positivis, præsertim in testamento Cæci debetur; poterat enim absolute loquendo, quando carens oculis suam voluntatem coram sufficienti testium numero, declarat, etsi ea nec in Scripturam redigatur, nec testibus aut testatori rursus prælegatur, sufficere, & quidni modo Imperans vellet ut nuncupative tantum, etiam non adhibita Scriptura, disponat, introduci posset? neque lege submota, cur Analphabeti dispositio coram septem testibus manifestata, magis, quam cæci valeat adæquata ratio adduci potest, adscribendum itaque hoc unice Imperatorum Justiniani & Maximiliani Constitutionibus, qui prælectionem, ut tantò magis personis modo memoratis prospiciatur, omnis fraudis suspicio eliminetur, nec in societate humana, hoc in passu, falsa pro veris obtrudantur, præsertim cum & memoria testium labilis sit, sique præmoti queant & cæco facile imponi possit, for-

175

mam disponendi citatis in locis præscriptam adinvenisse videntur, non quod hæc forma præcise esse debeat, aut in Republica, alia introduci non valeat, contrarium enim Leo in Nov. 42. & 69. demonstravit, sed quod omnibus circumstantiis probe ponderatis, esse non conducatur. add. Brunn. ad cit. *L. S. C. qui testam. fac. poss.* Stryck. de Cautel. test. cap. 4. §. 5. seqq.

§. II.

Neque hoc ab Ordinatione Juris naturæ, ulla ratione alienum dici potest, nam & ei ut omnia sincere, sine omni fraudis & doli suspitione, optima fide & aperto candore peragantur, summo opere convenit, etsi enim Scriptura nihil cum jure naturæ comüne habeat, & voluntas quoquo modo manifestata suum sortiatur effectum, tamen ut fallaciis & hominum machinationibus tanto melius occurratur, etiam convenientes, præcavendi technas, in ultimis voluntatibus alias frequentes, modos invenire eadem minime repugnat, imo, cum omnis legum Romanarum dispositio, juri naturæ minime contrariari debeat, *L. de I. & f.* etiam cautela hæc quatenus ex Lege Civili profuit, juris naturæ negative dici poterit: idque multo magis obtinebit, quando prælectio ad certitudinem voluntatis inducendam conducit, quid enim magis absolum & à ratione devium, quam qualemcunque Scripturam quæ forte ne in minimo quidem cum testatoris intentione, convenit pro ultimo ejus elogio venditare? facile enim ita vera judicia supprimentur, & dolosis machinationibus, imposturis ac subornationibus, patens via aperietur arg. §. 1. f. de testam. milit. Unde sponte

sponte sua fuit, quod quoties prælectio majoris caute læ tantum gratia ex necessitate Legum adhibenda, toties primitias juri positivo, quoties vero voluntatis nostræ declarationem importat, de qua non aliter certo quam mediante ea constare potest, toties ex altiori quoque principio deduci debeat; idque latius declarat *Cardinal. de Luca theatr. veritat. & Justit. de testam. Discurs. 14. & 15.*

§. III.

Tantum de Causa Efficiente remota, Proximam seu Subjectum Activum constituunt personæ prælegentes, in quibus literarum legendarum peritia, uti cuius patet requiritur, sine hac enim quod in Scripturam redactum, percipi, aut quod exaratum est perscrutari nequit: Sicuti autem ultima voluntas vel *Publica* vel *Privata* fide nitur, illa aut *Principi* (idem hodie de Statibus Imperii iudicium esto *Tabor. de testam. Princip. vel Comit. Imper. obl. C. 8. §. 12. Stryck. de cautel. testam. C. 7. §. 3.*) insinuat, *L. 19. C. de testam.* aut *Judici* offertur, *d. L. 19.* ita prior casu Cæcis v. g. & Analphabetis dispositionem suam mediante libello supplici offerentibus, prælectio, non quidem ab ipso Principe, quis enim tantam ab eo patientiam requiret: sed ab accersitis hunc in finem, prout fieri solet Secretariis, vel alio quolibet, etiam legere valente, quo de certitudine voluntatis disponentium constare possit, ad validitatem actus necessario faciendam, ipse namque supplet quidem defectum solennitatis *dict. L. 19.* non vero voluntatis, de qua, nisi recitatione prævia, regulariter fides Principi indubitata fieri nequit. Et *Constitutio L. 8. C. qui testam. fac. poss.* ad modum testandi cæcorum

corum privatum ac ordinarium, non vero privilegiatum
& publicum pertinere videtur.

§. IV.

Interim hic intricatae quaestionis est; An soli Principi semotis omnibus arbitris agenti, de praedicatione caeco vel literarum imperito facta, attestanti, credendum sit? Rarò quidem cum Princeps tot Aulicis stipatus, & corona quasi excellentissimorum virorum semper fere circumdatus incedat, id eveniet *L. 19. C. de testament.* Casus tamen contingere possit. Sane Stryck. quoties quis coram Principe nuncupative (qui modus tamen jure Civili incognitus dicitur Tabori *de testam. Princip. oblat. C. 5. num. 9. dict. L. 19. ibi: per supplicationem item in serinio, ibi: si rescripta*) testatur, praesentiam Secretariorum à quibus dispositio excipienda, desiderat de *Cautel. testam. C. 7. §. 13.* sed illud nobis parum proderit, cum non quid conducatur, sed quid fieri possit quaeramus: & quid si Princeps ipse testantis voluntatem in Scripturam nullo adhibito teste redigeret, jam quaestio supra proposita quid statuendum? recurrerit: Sane si dispositio favorem vel commodum Principis respiciat, eam irritam pronuntiabimus *L. 9. §. 1. C. de testib. Fab. in Cod. L. 4. tit. 14. d. 67.* nam in his quidem Imperatori aut Papae creditur ex *Dec. Conf. 528. num. 3. seq. Socin. 2. C. 127. Lynck. in Dissert. de his quae lib. princ. & stat. perp. adscrib. §. 15.* sin vero, interesse Principis haud subest ratio nulla apparet, cur ei plena fides deneganda & testamentum inane declarandum sit, hac enim in parte tantum Principi, quantum 7. testibus tribuimus *L. 19. C. de test.*

est. add. *L. 31. C. de donat.* & nihil amplius quam ut Principi voluntas indubitata manifestetur, ibidē requiritur, verba quoque *d. L. 19. inter tot nobiles probatasque personas*, non dispositiva sed saltem enunciativa sunt, raro enim in tanto fastigio constituti, sine consortio præstantissimorum hominū esse solent, junge Carpz. *Dec. 119. n. 20.* Rosenth. *de feud. Cap. 10. concl. 11. n. 18. seqq.* Klock. *2. C. 16. n. 121. seqq.* neque quo ad hōc punctum inter Principem indep. & dependentem (et si alia distinctio hæc etiam usum suum habeat Mynf. *C. 5. O. 34. num. 5.* Treutl. *C. 109.*) aut inter insinuationem voluntatis à subditis propriis vel alienis factam distinguemus, est enim arbitrii quemcunque hac in parte Imperantem adire, & dispositio *L. 19. C. de test.* etiam ut modo monuimus hodie ad Status Imperii extenditur Stryck. cum *alleg. C. 7. §. 3.* Idem dicendum de casu quo dispositurus Principem implorat, ut quosdam ex Consiliariis quibus testamentum insinuetur ad se mittere dignetur, nam & hi prælegendō de voluntatis veritate, quo omnia sine suspitione peragantur, certiores fieri debent, talem autem ablegationem à Principe fieri posse nemo dubitat. Brunnem. *in paratit. ad Wesemb. tit. de testam. quest. 11.* Stryck. *d. l. §. 5.*

§. V.

In testamento vero Judici, Oblato quoties personæ supra allegato defectu laborant, prælectionem vel à Juceipso, vel à Secretariis, imo quolibet alio, ad mandatum prætoris fieri posse probabile est, nullibi enim necessitas prælegendi Judici imponitur, & fit tantum cum in sinem ut certius de veritate Scripturæ reddatur Judicium,

B

qui

qui finis eum per prælectionem tertii æque obtineri queat
 (communiter tamen prælectionem Secretarius vel Actuarius peragere solet) non est ratio cur eundem excludamus, neque timendum, quin ille aliter quam scriptum est, sit lecturus, habet enim, quod relectionem Judicis siæque falsitatis denudationem, metuat, & idem quoque de Judice ipso dici posset, neque DD. aliud quam prælectionem in Judicio, nullo habito respectu ad personam desiderant, Besold. *Conf.* 203. Carpz. *Dec.* 149. & Stryck. etiam extraneum prælectionem facere posse eo ipso, dum concipientem voluntatem, in judicio ad recitandum admittit, sufficienter insinuat, *Dissert. de jure Analphab.* C. 4. n. 6. Quod duos hos §§. attinet addi merentur verba Stryck. *de cautel. testam.* C. 7. §. 31. *in fin.* dum ait: *Quomodo enim unquam de voluntate testatoris certus esse poterit vel Princeps vel Jdex, si hunc testamentum legere non potuisse sciat: si dixeris: forte & hoc ipsi ab alio prælectum: rehero forte & hoc cum omissione certorum punctorum factum fuit, qua favorem prælegentis concernunt & testatore inscio inserta. Quare hic prælectio non omittenda sed omnia remedia adhibenda, usque de voluntate testatoris exacte constare possit: Voluntatis enim defectum nulla alia potest supplere cautela, vel clausula salutaris.*

§. VI.

In ultimis voluntatibus privata fide subnixis, restrictior hac in parte potestas, adeoque in testamento Cæci prælectionem ab ipso tabulario præcise faciendam esse, juri conveniens primo intuitu videtur, ita enim dicitur L. 8. in verb. *At cum humana fragilitas mortis præci-*

que cogitatione perturbata minus memoria possit res plu-
 res consequi, patebit & licentia voluntatem suam sive in
 testamento sive in Codicilli tenore compositam, cui velint
 scribendam, credere: ut in eodem loco postea convocatis
 testibus & tabulario re etiam (ut dictum est) patefacta,
 cujus causa convocati sunt etiam chartulare promatur,
 quam susceptam testatori recitabit NB. Tabularius C. qui
 testam. fac. poss. & licet octavus testis loco Notarii vo-
 luntatem Cæci vel Analphabeti nuncupativam in Scri-
 pturam redigere queat, tamen eadem necessitas ipsi in-
 citato textu imponitur ibi: *subemus ubi Tabularius re-
 periri non possit, octavum adhiberi testem, ut quod tabu-
 lario pro supra dicto modo commissimus, id per octavum te-
 stem effectum capiat &c.* Cæci autem & Analphabeti
 quoad hunc effectum ad paria judicantur Carpzov. p. 2.
 D. 149. Stryck. dico loc. & Dissert. de Analphab. C. 4. per
 tot. Ast non sunt verba legis captanda, ubi de ejus men-
 te constat L. 17. de LL. cum itaque ratio cit. L. 8. C. qu.
 testam. fac. poss. in eo, ne locus ullus infidiis relinquatur,
 omnis fraus atque machinatio eliminetur, cunctaque sin-
 cerâ & optimâ fide peragantur, resideat dict. L. 8. C. in fin.
 qui testam. fac. poss. hic vero finis si non melius, æque ta-
 men commode; per prælegentem forte testem, si & aliis
 prout L. 8. desiderat inspiciendi facultas concedatur, ob-
 tineri queat, nam concipiens Notarius sciens contenta
 Scripturæ facilius aliquid suppressere & legendo immu-
 tare, vel omittere, quam tertius horum forte ignarus, po-
 terit, cur verbis tenaciter inhærebimus? & si forte alius
 quam Notarius aut octavus testis prælectionem fecerit,
 ultimam voluntatem (pro cujus validitate in dubio pro-
 nuncian-

nunciandum est L. 10. de inoffic. test. arg. L. 34. §. 1. de leg. 3. L. fin. C. de posthum. hered. instit. Gail. 2. O. 118. in fin.) irritam declarabimus, respicit igitur Imperator ad id quod communiter contingit, non ad id quid fieri possit, jung. verba in determiata L. 8. ibi: *Ut ubi tenor cunctis innouerit elogium ipse suum profiteatur agnoscere, & ex animi sui NB. quae lecta sunt, disposuisse sententia, & nostram opinionem praelectionem etiam, ab alio quam scribente fieri posse clare satis confirmat, Maximil. Imper. in Recess. Imper. de Ao 1512. tit. von den Testamenten. §. Aber zu eines Blinden Testaments / ibi: Doch so mag der / so das Testament machen will / oben in derselben Handlung seines Testaments vor den Zeugen / oder wo ihm am besten bedercht / davon durch einen andern / NB. wenn er wollt / seinen Willen und Testament begreifen und schreiben lassen / und darnach vor den Zeugen / und Notarien / die zuvor wozu sie beruffen worden seyn / wissend gemacht werden / denselben Begriff und Schrifft vor ihm und den Zeugen NB. eröffnen lassen: Und so der Inhalt desselben allen geoffenbaret worden ist / derselb Testierer bekennen / daß solches sein Testament und Wille sey / und daß er was NB. vorgelesen werde / nach seinem Sinn / Meynung und Gemüth / hab als so lesen lassen: Und am End sollen darauff folgen die Untersreibung und Bezeugnuß aller und jeder Zeugen / und des Notarien.*

§. VII.

Neque in casibus, quibus etiam literarum peritis, de quibus infra, praelectio necessario facienda, aliud statuimus; cum enim & hic per quemlibet intentio legislatoris, aversio fraudis, iusta animi disponentis sententia

sentia impetrari, & de his omnibus Judici fides fieri queat, non est ratio cur & hic novi quid inducamus, præter enim memoratas in Legibus scrupolositates, nulla aliæ ultimis voluntatibus superaddendæ, imo in legere valentibus tanto facilius; sententiam hanc tuebimur, quanto evidentius est, hic omnia testamenti solemnia præsupponi & voluntatis tantum certitudinem, quæ à quocunque demum prælectio contingat, innotescere potest, desiderari.

§. VIII.

Hinc & in questione an fœmina prælegere testamentum queat? sub distinctione tuto incedemus, videlicet utrum ea ad hunc actum prælectionis tantum adhibeatur, an vero insimul inter testes numeretur, priori casu nihil obstat sexus, quo minus id quod in Scriptura dispositum est, & testatori & testibus cognitum fieri omniaque optima fide procedere queant, posteriori hæc sequenda regula est, in quibuscunque ultimis voluntatibus fœmina tanquam testis adhiberi potest, in iis etiam officium prælectionis eadem recte peragit, sicuti igitur in testamento militis: Vinn. ad §. 1. 7. de testam. militar. patris inter liberos Stryck. de testam. inter liber. Codicillis & Epistola &c. L. 1. §. 1. de testib. Struv. Exerc. 34. th. 58. Dn. Præses in Diss. de Epistol. hom. ult. C. 4. §. 14. inter testes numeratur, ita nec in his eam à prælectione arcebitur, è contra in quibus ultimarum voluntatum speciebus fœminæ in testimonium vocari nequeunt, per eas prælectionem fieri frustra curabimus, nihil enim certificatio voluntatis operabitur, quando solemnia externa

B 3

defi-

deficiunt, §. 6. 7. *quib. mod. test. infirm.* Idem Judicium de hominibus propriis esto, nam et si tales in testamento liberi, (secus ut vult *Hopp. in us. mod. ad §. 6. Inst. de testam. ord.* in testamento hominis proprii) testes esse nequeant *Ord. Polit. de Ao 1512. §. die Form eines Testaments* tibi: *der Leib Eigenschafft frey* / tamen cum hic non testimonii dicendi aut solennitatis gratia, sed alium in finem, præter ordinarium testium numerum adhibeantur, deq; prælectione facta non ipsi sed reliqui testes attestentur, ratio nulla ex qua Ultima voluntas invalidati possit, supermanebit, nam quod vulgo dicitur nec fœminas nec homines proprios, negotio testamentario recte adhiberi, id ad testimonii perhibitionem, restringendum, non vero ad reliqua extendendum, esse videtur, quia etiam ad testamentum scriptum pertinet Scriptura, quis autem, illud propterea, quia à muliere scriptum est, nullum irritumque pronuntiabit? contrarium enim manifeste evincunt modo adducta Maxim. Imper. verba ibi: *Durch einem andern / wenn er wolt / seinen Willen und Testament begreifen und schreiben lassen.* add. *Mantz. de Testam. valid. & inval. tit. s. q. 7. n. 27.*

§. IX.

Subjectum Passivum personæ quibus prælectio, necessario facienda constituunt, inter quas referimus (1) Cœcos *L. 9. C. qui testam. fac. poss. Recept. Imper. de Anno 1512. §. Aber zu eines Blinden* (2) literarum imperitos, quia in horum dispositionibus facile fraus committi potest, *L. 29. C. de testam.* & hi cœcis quoad hunc effectum comparantur *Brunn. ad L. 8. C. qui testam. fac. poss. Carpz. Dec.*

Dec. illustr. p. 2. Dec. 149. Besold. Conf. 203. Dauth. de testam. num. 403. seq. idque procedit (3) quamvis forte nomen suum pingere, modo legere non possint, eadem enim hic suspicio fraudis, nec convenientior eandem præcavendi via superest Stryck. *Dissert. de Jur. Analphab. C. 4. num. 7.* secus si tantum Analphabetus quoad literarum picturam, peritia vero legendi instructus foret, cum & tunc subintret ratio, quod nemo tam supinus & negligens præsumatur, qui ultimam suam voluntatem prius non prælegerit, itaque metus committendi falsum penitus exulet, Stryck. *d. loc. num. 9.* & Carpz. *D. 149. n. 2. Idem p. 3. c. 3. d. 28.* neque differentiam facimus inter sexum, nam et si Maximil. Const. de Ao. 1512. §. *So aber ein nes Blinden/* & ibi: *Eines Blinden/ item so er seht/* rursus *so macht der so das Testament* & quoad verba de genere masculino concepta sit, tamen in hac materia favorabili, ad fraudis exclusionem tendente, masculinum merito fœmininum includit, *L. 1. de V. S. DD. ad L. 1. C. qui testam. fac. poss.*

§. X.

Multo minus inter dignitatem personarum, Nobiles an Ignobiles, Parentes an Imperantes, in humili sive Sublimi, Illustri, Ducali, Archi-Ducali, vel Electorali fastigio disponentes constituti fuerint, discrepantiū agnoscamus sive enim hanc prælectionem, tanquam abundantem juris Romani, vel Germanici cautelam, sive tanquam necessariam ultimæ voluntatis certificationem desideres, nunquam tamen Principes & Status Imperii quicquid velit Schilt. *in Inst. Jur. publ. L. 2. r. 9. §. 2. f.* hic eximere poteris, quod latius declaravit Dn. Præses in *Diss. de Epist. hom.*
ali.

ult. Cap. 2. §. 4. jung. Lynck. Diff. de his qua Princip.
& Stat. Imper. lib. perp. accens. sect. 2. §. 7.

§. XI.

Etiam (4) scribere & legere valenti, casu quo ultima ejus voluntas, quam ipse nunquam legit, nec vehementia impeditus, perspicere potest, ab alio scripta & testibus ad subscribendum proponitur, prælectionem necessario faciendam esse, non improbabiliter docet Brunn. ad L. 21. qui testam. fac. poss. num. 6. unico enim homini in supremo præsertim elogio, plenam adhibere fidem, suspecta admodum & periculosa res est, ita enim à solius scribentis arbitrio, contra expressam legum ordinationem L. 32. de hered. Instit. L. 77. §. 14. de legat. 2. L. 20. §. 1. de lib. & posth. L. 4. C. qui testam. fac. poss. ultima dispositio dependeret, Carpz. L. 5. §. 32. n. 3. neque hic de solennitate, sed de voluntatis certitudine quaestio est, de qua nisi relectio vel prælectio fiat, vix constare poterit: Quamvis itaque in testamento legere & scribere valentis prælectionem regulariter non desideremus cum testatorem, illud relegisse credamus, Carpz. Dec. 149. tamen id ad hunc casum ubi nunquam tale quid intercessisse manifeste apparet, nullatenus applicari poterit.

§. XII.

Ponamus igitur testatorem Titio vel etiam Notario, semotis omnibus testibus, suam exposuisse voluntatem, utque eandem in Scripturam redigat petiisse, huncque cum testes jam tum essent in præsentia testatoris constituti reducem, moribundo Scripturam domi
à se

a se exaratam obtulisse, disponentem vero hanc nulla interveniente præ aut relectione pro sua declarasse, & illico postquam testes subscripsissent, & sigilla sua apposuissent è vivis decessisse, certe, cum de voluntate testatoris indubitata nihil testes deponere queant, Notarius quoque solus de ea sufficiens testimonium præbere non possit, pro validitate hujus dispositionis vix pronuntiabimus: Inquis credimus Notario; sed tanta potestas Notariis, ut per ipsos solummodo ultima voluntas probari queat, nullibi concessa reperitur, bene enim Mev. inquit: *Notariis quidem in his qua officii sunt, multum fidei, nunquam vero tantum tribuitur, ac si soli testificari possent &c. in p. 4. Decis. 13. num. 4.* Sin urges, & tamen ipsis solis in testamento explicito nuncupativo, in Scripturam redacto fidem adhibemus, respondebo, esse diversitatis rationem in eo, quod hoc manifestationem voluntatis coram septem testibus, à quibus si aliter scriptum foret, facile fraudis convinci posset Notarius, prærequirat, & quamvis etiam hi ante testatorem fati cedere, vel diuturnitate temporis eorum quæ relicta sunt oblivisci queant, tamen cum hæc ab incerto plane eventu dependeat, imo ne ipse testator schedulam aliquo tempore relegat, metuere debeat, non facile dolum Notarius committeret, multo minus illa contrariantur quæ habet Cardinal. de Luca, in *theatr. verit. & iust. tract. de testam. discurs. 3.* omnimodo enim vel præ-vel relectionem præsupponit, nam loquitur de tali persona erga quam confidentiam habuit disponentis, cum itaque coram testibus Titium suum testamentum scripsisse vel subscripsisse declaraverit, utique eum id relegisse præsupponit, ut taceam intelligi quoque

C

posse

475

posse aut de casu, quo testatori satis temporis superfuit, intra quod voluntatem suam perlegere potuerit, quo casu ipse confidentiarius, ex timore relectionis, omnia suacera fide egisse præsumerit.

§. XIII.

Longe magis supra dicta procedent, si testator decumbens per ministrum vel ancillam aliamve personam, ore tenus Notario ad domum voluntatem suam exponi curaverit, qui eandem subito in chartam conijciens, in extremis harenti testatori obtulerit, hic autem nulla præ & relectione facta coram testibus, ad id specialiter requisitis in scheda ista ultimam suam voluntatem contineri declaraverit, & solemnibus vix absolutis, testibus adhuc præsentibus è vita migraverit, tunc enim omnino, quid testator, & an id quod scriptum est voluerit incerti sumus, quis enim soli ancillæ in re tam ardua fidem adhibebit, quis scit, an ea testatorem recte perceperit, vel percepta fideliter Notario exposuerit, et si enim ultima voluntas sit res favorabilis, & in dubio pro ejus validitate omnibus modis laborandum Mund. à Rodach. V. r. C. 3. n. 153. seqq. publiceque interfit, ut illæ suum sortiantur exitum L. s. quemadm. test. aper. tamen & ipsorum quoque defunctorum interest, ne quilibet sermo pro eorum voluntate venditetur, ita enim vera judicia facili negotio subverti arg. §. r. J. de testam. milit. & brevi plura testamenta quam testatores produci possent, cum igitur, nullibi magis quam in ultimis voluntatibus, subdole & nescio quæ artificiosè fabricatæ malevolorum machinationes, reperiantur obvix L. 21. C. 29. C. de testam.

testam. Möller. ad Const. Sax. p. 3. C. 3. omni opera ut hæpenitus excludantur præcavendum, ac eo ut de certitudine voluntatis manifeste constet, annitendum erit, quod ad quoslibet casus in quibus præ-vel relectionem intercedere non potuisse evidens existit, applicabimus Lynck, Bz. 125. n. 18. & 19.

§. XIV.

Ex prædictis finem prælectionis, vel doli præcautionem, vel ultimæ voluntatis certificationem pro diversitate, casuum respicere, facili negotio clarescit L. 8. C. qui testam. fac. poss. Recess. Imper. de Ao 1512. tit. von den Testamenten/ hæc cum toties discussa sint, ulterius deducere nihil attinet, properandum itaque ad.

CAPUT III.

Causas Internas necessaria prælectionis sistens.

SUMMARIA.

Objectum est ultima voluntas, cujus, præcipue testamenti varia species in §. 1. adducuntur.

Cæci testamentum nuncup. secundum formam L. 8. C. de testam. ordinatum, necessariam prælectionem desiderat, & quid de testamento Analphabeti scripto, etiam conjugum reciproco vel nuncupativo à Notario in Scripturam redacto dicendum, in §. 2. exponitur.

In legere valentibus, testamentum nuncupativum in Scripturam

pturam à Notario redactum, sine prælectione suam obtinere firmitatem, contra plures in §. 3. adstruitur. De necessaria prælectione testamenti impliciti ejusque validitate §. 4.

Militaris & in hostico conditi §. 5.

Principi Insinuati §. 6.

Judici Oblati §. 7. agit.

Quaestionem, an Judex schedulam sibi à Cæco vel Analphabeto oblatam aperire, & huic necessario prælegere debeat? & quid in testamento conjugum reciproco observandum limitationibus? additis resolvit §. 8.

Quid vero in literarum peritis hac in parte obtineat §. 9. declarat.

De testamento Rustici §. 10.

Tempore pestis ad pias causas condito §. 11. tractat.

§. 12. Extensionem ad omnes alias ultimarum voluntatum species, complectitur.

§. 13. & 14. Formam necessaria prælectionis nervosè exhibent.

§. I.

Objectum prælectionis Ultimas Voluntates constituere, ex ipso hujus Dissertationis rubro luculenter patet, inter has autem præcipuum locum obtinet testamentum, quod vel scriptum vel nuncupativum dicitur, hocque rursus vel explicitum, quod iterum aut nudum, aut in Scripturam redactum, vel implicitum, quod per relationem ad schedam contingit, utrumque iterum vel solemne vel privilegiatum, hocque vel militare, pagani in hostico conditum, vel Principi oblatum, vel Judiciale

diciale seu apud Acta confectum, vel parentum inter li-
beros, vel rusticorum, vel tempore pestis conditum, vel
ad pias causas ordinatum; de singulis quid circa prælectionem
juris sit, ordine dicendum.

§. II.

Et quidem ad prælectionem existentiam testamenti
scripti, vel in Scripturam redacti omnimodo deside-
rari, per se patet & evidens est, quomodo enim id
quod literis destituitur prælegi poterit? Hinc etsi cœ-
sus non aliter quam per nuncupationem testari suam-
que voluntatem oretenus manifestare queat, tamen quia
ista, adhibito Notario vel loco ejus octavo teste, in
Scripturam præcise redigenda, etiam majoris cautelæ &
omnis doli præcavendi causa, ad validitatem hujus leges
prælectionem necessario faciendam esse statuerunt, *L. 3.
C. qui testam. fac. poss. & Constit. Maximil. de Anno 1512.
tit. von den Testamenten. §. So aber eines Blinden 21.* Et
hæc quidem certo jure constituta extant: Major de Anal-
phabeto, in scriptis (quod secundum *L. 21. C. de test. &
Nov. 119. C. 9. fieri potest Cothm. V. 4. R. 23. n. 5. Philipp.
in us. pract. Instit. L. 2. Ecclog. 45. n. 5. f.*) testante quæstio
superest. Et Hopp. quidem ad *§. 3. Inst. de test.* prælectio-
nem hoc in casu, ex ratione quod *L. 21. C. de testam. ad
validitatem hujus dispositionis, excepto octavo teste,
nihil amplius quam in testamento à literarum perito
condito, requirat, add. Constit. Maximil. d. l. die Form
vines Testaments/ minime necessariam esse autumat, &
pro sua sententia Carpz. quoque p. 3. C. 3. D. 2. adducit.*
Ast licet expressio juris textu hac in parte destituamur,

C 3

quia

quia tamen *d. L. 21. C. de testam. & Maxim. Constit. inter*
scribere valentes & literarum imperitos parificationem,
 quo ad testandi in scriptis facultatem, non vero quo
 ad modum certificandi voluntatem, imo nequidem ra-
 tione solennium, cum ab Analphabeto insuper octavus
 actui præcise adhiberi debeat testis, tantum inducunt,
 porro non alia via quantum concipere licet, de vera te-
 statoris mente, & an scriptum voluntati ejus, exasse con-
 veniens sit nec ne? quam per prælectionem & infecutam
 ejus declarationem, apparere potest, certitudo autem
 Judicii ante omnia requiritur, jung. *sup. §. 11. C. 2.* neque
 firmiter concludere videtur, prælectionis nulla in *diēt.*
text. expressa fit mentio, ergo nec ea ad validitatem te-
 stamenti necessario desideratur, quæ enim natura rei
 expetit, ea semper legislator vel tacite complectitur vel
 præsupponit, *arg. §. 2. Inst. qui testam. tut. dar. poss. 11. de*
leg. Fus. can. toll. & jura quæ omnimodam fraudis in ul-
timis elogiis exclusionem voluntatisque certificationem,
 tam sagaciter intenderunt, etiam media, per quæ finis
 hic obtineri valet approbasse credendum est, *arg. §. 2.*
Inst. quib. ex caus. man. lic. vel non §. 1. Inst. qui test. tut.
dar. poss. denique nec Carpz. *d. l. Hopp. opitulatur,* sed de
 literarum peritis, ne authorem hunc sibi ipsi contradi-
 cere statuamus. vid. *Dec. 149. per 101.* commode intelligi &
 potest debet, & hinc sententiam, quam etiam, uti ad Do-
 mino Præfide relatum accepi, Inclyta hæc facultas in ju-
 dicando secuta est, sine prælectione testamentum Anal-
 phabeti nullius roboris atque efficacæ esse, & veriotem
 & tutiorem judico, quam præter Carpz. *in diēt. Dec. 149.*
 sequuntur Brunn. *ad L. 21. C. de testam. Wurmsl. L. 1. t. 32.*

obs.

obs. s. cum allegat. Mantz. de testam. valid. & invalid. tit. 4. q. 8. num. 1. Non idem dicendum de testamento legere valentis L. 21. C. de testam. R. f. D. Ao 1512. tit. von den Testamenten. Nam in hoc relectio præsumitur Carpz. Dec. 149. num. 8. Bardil. cum alleg. Exerc. 3. th. 19. Harpp. tract. Acad. 4. n. 78. seq. Card. de Luca in Theatr. verit. & Justit. de test. disc. 8. n. 23. seqq. prædicta æqua lance, ad testamenta conjugum reciproca, cum nulla hic disparitatis ratio subsit, sive unus ex his, sive uterque literarum imperitus existat, applicari poterunt. Berl. D. 379. Wildvogelius Disp. de testam. hologr. recipr. C. 3. §. 6.

§. III.

In testamento nuncupativo simplici, seu in verbis ore prolatis subsistente, non posse obtinere prælectionem, jam ante monuimus, adeoque hac de re frustra quaestio, instituitur. Quoties autem nuncupata, dispositio, secundum voluntatem testatoris vel à Notario, aut Tertio in Scripturam redigitur, toties multi ad validitatem hujus etiam si literarum peritus existat testator, prælectionem necessariam esse autumant Brunn. ad L. 21. n. 7. qui test. fac. poss. sibi ipsi contrarius ad L. 21. §. 2. C. de testam. Colleg. Argentor. tit. qui testam. fac. poss. th. 16. ibique alleg. Sand. L. 4. tit. 1. def. 5. Schilter. Exerc. 38. §. 43. Mantz. de testam. val. & invalid. tit. 4. q. 8. ita quidem ut jure Patrisiensis secundum cit. Schilt. iterata prælectio desideretur, hancque sententiam jure Germanico per constitutionem Maxim. de Ao 1512. §. Weiter/ so ist auch in einem jeden Testament/ ob es gleich nuncupativum, als ohne Schrift gemacht wäre/ nöthig/ daß alle Handlung/ so zu solchem Testamento

Kaments Aufrichtung ergangen / und aufgeschrieben wa-
 ren / vor dem Testierer und Zeugen/che dann sie von einan-
 der scheiden vorgelesen werden receptam esse existimant. Ast
 quia testamentū nuncupativum sola testium fide non scri-
 ptura, necitur, & hæc tantum se accidentaliter non substan-
 tialiter ad voluntatem testantis habet, insuper Maximil.
 Constit. non de testamento ipso, sed de validitate & substi-
 tentia instrumenti, de super confecti, agit, hinc contra-
 riam sententiam longe veriore[m] reputamus Ant. Fab. in
 Cod. L. 6. tit. 5. def. 4. Berlich. p. 3. C. 4. n. 24. Lynck. 32. 117.
 n. 42. & seqq. quam præjudicio confirmat Carpz. p. 3. C. 3.
 def. 25. verb. Obgleich die Zeugen das Testamentum nuncu-
 pativum, welches der Testator zu Papier bringen lassen/nicht
 unterschrieben noch besiegelt / dasselbe auch ihme dem Testa-
 tori nicht wiederumb vorgelesen / noch auch von ihme un-
 terschrieben worden u. So ist es doch zu Recht beständig/und
 es wird demselben billig nachgelebet/ U. R. W. item Lynck.
 Dec. 1011. verb. Die prælectio aber / coram testibus nicht
 erfordert wird; sondern genug ist / daß ein Testator, qui
 scribere peritus est, vor denen Zeugen bekennet/ daß in der
 Scriptura, ipsis ad subscribendum oblata, sein letzter Will
 sey/ L. 21. de testam. Carpz. p. 2. 3. 8. seqq. So hat man das
 Testament für beständig erkennet Non igitur testamentum
 palam coram testibus declaratū, modo probari possit, sed
 Instrumentum Notarii, ex quo alias voluntas demonstra-
 ri possit, nisi testatori prælectum fuerit, validitate destituitur.
 Richt. Dec. 32. n. 4. seqq. & n. 11. seqq. idque in tantum
 procedit, ut quamvis non nisi per duos testes, nuncupatio-
 ne voluntatis coram septem factam esse, fides fieri queat,
 tamen hujusmodi dispositio sustineatur, non enim tunc
 duo

duo testes testamenti solemnia explent, sed ea inter-
cessisse comprobant, Carpz. p. 3. C. 3. def. 40. Lynck. Be.
117. n. 42. Sane major difficultas in literarum imperito
circa hanc materiam occurrit, nam cum hic à DD. an-
numeretur cæco. Vid. Carpz. Dec. 149. n. 21. cui utique
prælectio necessario facienda L. 8. C. qui testam. fac. poss.
etiam idem jus in Analphabeto statuendum videtur, quod
DD. supra alleg. Brunn. ad L. 21. qui testam. fac. Mantz.
reliquique d. l. sequuntur. Verum quia nullibi hujusmodi
necessitas literarū penitus imperitis imponitur, per septem
testes, coram quibus sensa animi palam declaravit, suffi-
cienter de voluntate ejus constare potest, Scriptura No-
tarii testamentum in esse constitutum subsequitur, insu-
per comparatio Cæci & Analphabeti à DD. facta, non
quo ad omnia, sed saltem ubi fraus, quæ nostro in casu
plane exulat, committi potest, procedit, hinc etiam hic
inter annullationem voluntatis & Scripturæ distingue-
mus add. præter DD. modo memoratos Lynck. Dec. 529.
in fin. Carpz. p. 3. C. 3. Dec. 35.

§. IV.

Sed quid de testamento nuncupativo implicito, quod
per relationem ad schedam fit hac in materia dicemus?
Et quamvis illud quod punctum juris attinet vix defendi
queat, præprimis, cum textus in L. 77. de hered. instit. L.
10. de Cond. Instit. L. 38. de Condit. & demonstr. de testa-
mento scripto communiter explicantur, & forma testa-
menti nuncupativi in heredis institutione palam & no-
minatim declarata consistat, nominatim autem edi-
cere sit palam ore nuncupare, L. 21. qui testam. fac. L.

D

9. 10.

9. 10. de hered. Instit. L. 26. & 29. C. de testam. sine scripto
 dict. L. 20. L. 2. C. de bon. poss. secund. tab. linguâ & verbis
 heredem pronunciare L. 25. qui testam. fac. nomen ejus
 dicere L. 9. §. 8. de hered. Instit. voce sua manifestare, dict.
 L. 29. C. de testam. §. ult. 7. de testam. ord. Recept. Imper. de
 Ao. 1512. von Testamenten. §. 1. ibi: allein durch mündliche
 Erklärung ohne Schrift. & §. Aber die Form / ibi: der
 Nahme von 7. Zeugen öffentlich bekennen / und aufgedruckt
 wird. vid. Marb. Vol. 4. C. 704. n. 3. & seqq. Fab. ad Cod.
 tit. de testam. def. 4. Stryck. de Cautel. ult. vol. C. 7. §. 8.
 ibique subjuncto Responso n. 3. Bardil. de sched. testam.
 C. 2. §. 3. alique, contraria tamen opinio in praxi, fori
 Germanici obtinuit & recepta est, cum multis alleg.
 Lynck. Resp. 117. n. 28. Bardil. d. loc. Brunn. ad L. 21. n. 4.
 & ad Auth. hoc inter liberos num. 2. seqq. C. de testam.
 Schilt. in Respons. post Exercit. 38. §. 43. Berlich. p. 3. C. 4.
 num. 25. Lauterb. de testam. Jud. §. 11. hinc nobis circa
 propositam quaestionem inter personas quibus necessa-
 rio juxta Cap. 2. §. 9. vel ad præcauendam fraudem, vel
 ad voluntatem declarandam prælectio fieri debet, & in-
 ter literarum peritos, in quibus præsumtio prælectionis
 factæ subintrare potest, distinguendum videtur, ut prio-
 ri casu eam ad dispositionis validitatem, & quo indubi-
 tata testatoris mens manifestari queat, omnino necessa-
 riam judicemus Lynck. Resp. 117. n. 31. Mantz. de testam.
 val. & invalid. tit. 5. Quest. 8. Carpz. Dec. 149. n. 10. seqq.
 posteriori vero hanc minime requiri reputemus, ad ge-
 neralem enim toties indigitam præsumtionem, quic-
 quid ordinavit testator etiam legisse creditur, recurre-
 mus, nihil enim amplius ad validitatem hujus disposi-
 tionis,

cionis, quam ut testator in hac, ad quam se refert scriptura, suam contineri ultimam voluntatem declarat, requiritur, arg. *Rec. Imper. S. Nun die Form* & nisi id statuamus, is qui mentis suæ sensa propalari noluit, intentionem destinaram nullatenus assequetur, *Carpz. L. 6. R. 9. num. 10. seqq. & I.P.F. p. 3. C. 3. D. 2. n. 7. seqq. Lynck. in term. dict. Resp. 117. n. 31. Fab. in Cod. L. 6. tit. 5. Dec. 20. Mejer Coll. Jur. Argent. L. 28. th. 18. Speckh. Cent. 1. q. 49.* Quæ hæc tunc in tribus §§. præcedentibus relata sunt, egregia decisione confirmavit *Lynck. Dec. 520.* cujus verba, cum totam materiam eleganter illustrent apponi merentur. *Ob schon/wenn ein Testator vor dem Notario Unde Zeugen sich erkläret / daß in dieser Schrifft sein letzter Wille sey/ es nicht vonnöthen/ daß derselbe den Inhalt des Testaments wiederhole; weniger daß das Testament denen Zeugen vor gelesen werde. Berlich. 3. Concl. 4. n. 10. Carpz. 6. R. 9. & 3. 3. 28. Mev. ad Jus Lub. 2. tit. 1. art. 2. n. 147. seqq.* Dessen auch bey gerichtlicher Insinuation eines geschriebenen letzten Willens / es nicht bedarff; wiewohl dieses nur von demselben Testatore einzuräumen / der geschriebenes lesen kan / (aliter Richter. *Decis. 144.*) daß man von demselben die Versicherung und Vermuthung zu schöpfen/er werde die Schrifft/ in einer so wichtigen / seinen letzten Willen betreffenden/ Sach/ selbst nachzusehen nicht unterlassen/ und einem dritten nicht blosshin / was er geschrieben haben möchte/ getrauet haben. Wie dann auch / wann ein solcher ihme von einem andern einen Zettel / worinnen er die Erben und anders benahmet / schreiben lassen/ und denselben denen Zeugen vor weisen / mit vermelden / daß darinnen sein letzter Wille sey / als dann da durch ein testamentum nuncupativum implicitum rechtsbeständig auffgerichtet wird. *Clarus 3. sent. S.*

testamentum quæst. 36. in fin. Andr. Gerhard. de testam. Disp. 2. th. 15. Bocer. class. 3. Disp. 2. th. 148. Dafern aber ein Testator weder schreiben/ noch geschriebenes lesen/ kan/ da muß nicht nur demselben im Gerichte der Auffiaß vorgelesen werden; sondern es muß auch dasselbe in denen extrajudicial Testamenten/ vor der rechten Anzahl Zeugen/ geschehen; wann das Testament für auffrichtig und gültig gehalten werden soll. Carpz. 2. Dec. 149. Ist auch nicht genug/ wenn ein solcher Testator gegen die Zeugen erwehnet/ daß er sich dasselbe vorlesen lassen; weil ihm mehr oder weniger/ denn geschrieben/ von dem Concipienten hat vorgelesen seyn können. Aliter Lauterb. Disp. de Testam. judic. §. 11. So ist daher bey einem solchen Testatore, daß die Zeugen seinen letzten Willen/ entweder aus seinem Mund hören müssen/ oder derselbe ihnen ex scripto vorgelesen werde/ allerdings vonnöthen: Und ist das Testament anderer gestalt nicht gültig; inmassen auch nicht umbsonst/ daß einem Blinden anderer gestalt/ dann per nuncupationem, zu testiren nicht verstattet ist. L. s. C. qui testam. fac. poss. tantum de communi testandi modo.

§. V.

Inter testamenta privilegiata, primum locum occupat Militare, hoc enim quomodoocunque factum, ob periculum expeditionis, L. un. de bon. test. ex testam. milit. sustinetur princ. Instis. de testam. milit. L. 1. & 20. in fin. ff. L. 15. C. eod. non est animus requisita ejus ad longum enumerare, & distinctionem per Maximil. Constit. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Und sollen inter eos qui in conflictu existunt & in castris degunt, reliquaue ad enu-

clea-

cleationem hujus, aut aliarum voluntatum privilegiatarum pertinentia, recensere, hæc enim omnia ex Commentatoribus ad ffa & Codic. in sedibus ordinariis late pertractantur, & ea in præsentiarum omnino præsupponimus, saltem paucis quæ prælectionem concernunt monebimus: Et quidem quoties miles in conflictu existens, vel castris degens, literarum plane rudis, exarata ab alio Scripturam producit, inque ea suam ultimam voluntatem contineri edicit, vel etiam à testibus eandem subscribi curat, declaratio hæc aut subscriptio, deficiente prælectione, per duos ad minimum testes probanda, *arg. §. 1. Instit. de milit. testam.* nihil operabitur. Idem erit etsi literarum peritus existat, & uni ex Com-militonibus, nemine audiente, ut suum, in Scripturam conjiciat testamentum, commiserit, testator vero nulla relectione prævia, cum in extremis hæreret, illud pro suo agnoverit, & illico decesserit, utrobique enim incertitudo voluntatis suberit, vid. dicta in §. 12. C. 2. & Richter. *Dec. 32. n. 9.* qualis quoque militari testamento obicem ponit, *L. 4. 24. & seq. de testam. milit.* nisi aliunde de ea indubitato constare queat *L. 40. de milit. testam.* Dicta multo magis procedent quando præter literarum imperitiam insuper accederet cæcitas, utputa in conflictu per infortunium excecatus ante causariam missionem privilegiato more, sicuti potest §. 2. *Instit. de milit. testam.* ita & testari vult, hic omnino exposita in scriptis voluntas, ut de cæci intentione nulla dubietas exoriri queat desiderabit prælectionem; sin vero milites ipsi sensa animi per Scripturam exprimere valeant, vel ante militiam non adhibito legitimo testium

numero, testamentum confecerint, priori casu nullis testibus adhibitis, modo de Scriptura constet *L. 15. C. de milit. testam.* Stryk. *de Cautel. testam. C. 9. §. 11. & 13.* posteriori, declaratione verbis, coram duobus testibus, vel facto, noviter manifestata sustinebitur §. 4. *de milit. test. L. 15. §. 2. eod.* jung. Vinn. *ad d. §. 4.* & Huber. *in prælect. ad Instit. de milit. testam. §. 6.* Eadem, ob identitatis rationem ad testamentum pagani in hostico conditum *L. un. de bon. P. ex T. M. L. fin. C. de testam.* in casibus supra relatis, applicari poterunt, præsertim cum & illi dispositiones antea inutiliter factas, in ipso periculo, nuda voluntate comprobare possint Harpp. *de testam. pagan. in host. cond. th. 80. vers. verum ista.*

§. VI.

De testamento Principi oblato sciendum, id communiter non nuncupative sed in scriptis fieri *L. 19. C. de testam.* ubi illud libello supplici dicitur insertum, vid. Tabor. *de testam. principi oblat. C. 5.* & quis hanc patientiam in Principe, ut is disponentium voluntates verbotenus audiat desiderabit? quo ipso tamen principi legem non scribimus, sed scriptam tantum commode declaramus, si itaque vellet, utique & testantes verbotenus voluntatem suam exponentes audire, hocque ut per Secretarium in Scripturam redigatur, curare possit, nec prælectione opus foret, omnis enim hic fraudis suspicio exulat, & plenissima dispositio sinceritatis fide nititur, junde Stryck. *de Caut. test. C. 7. §. 18.* Quid si vero scripta voluntas ab Analphabeto vel Cæco principi offeratur, ob repetitas roties rationes esse necessariam prælectionem omnino dicent-

endum erit; oblationem enim Imperanti factam esse sufficienter quidem, nullatenus autem Scripturam menti disponentis quoad omnia correspondere, constat, addi hic merentur verba Stryck. *dict. loc. §. 31. ibi: Quomodo enim unquam de voluntate testatoris certus esse poterit princeps, si hunc testamentum legere non potuisse sciat: si dixeris: forsitan & hoc ipsi ab alio prælectum: rehero; forte & hoc cum omissione certorum punctorum factum fuit, qua favorem relegentis concernunt, & testatore inscio inserta, quare hic prælectio non omittenda, sed omnia remedia adhibenda, ut de voluntate vera testatoris exacte constare possit: voluntatis enim defectum nulla alia supplere potest cautela vel clausula salutaris.*

§. VII.

Idem omnino de testamento Judici oblato dicendum, si enim vel literarum imperiti, vel cæci, oretenus apud acta suam manifestare velint voluntatem, quamvis ab Archivario vel Secretario in Scripturam redacta fuerit, prælectio necessaria non erit, cum in cit. *L. 10. C. de test. nihil aliud, quam manifestatio apud Acta ab ordinante facta expetatur, neque hic subintrare queat dispositio Leg. 8. C. qui test. fac. quia illa tantum de casu quo fraus & justæ voluntatis suppressio est metuenda disponat, qualia ab actibus judicialibus plane aliena præsupponuntur, ex Wurm. *L. 1. tit. 39. obs. §. n. 16. Stryck. de Cautel. test. C. 7. §. 36. add. Lauterb. Dissert. de testam. Judic. §. 24.**

§. VIII.

Ast major disquisitio est, de testamento per alium
in

in Scripturam redacto, Judicique apud acta per testatorem oblato, & quidem, quando testator vel cæcus vel literarum imperitus est, quin tunc schedula in qua is voluntatem suam contineri declaravit, (etsi sit testamentum inter conjuges reciprocum) aperiri & verbo tenus recitari debeat, quicquid velit Carpz. *L. 6. tit. 2. Re. 9. n. 18. seqq.* sibi ipsi contrarius in *Dec. 149.* tantopere non disputatur, vix enim aliter certi de voluntate disponentis prælectione omissa esse poterimus, itaque sentiunt Wurmser. *L. 1. tit. 37. obs. 5.* Befold. *Vol. 3. C. 126. num. 4.* Lauterb. *Coll. pr. tit. qui testam. fac. poss. §. 51.* Richter. *Dec. 32.* Berlich. *Concl. pract. p. 3. Concl. 4. n. 26.* Mev. *ad Jus Lub. p. 2. A. 2. tit. 1. n. 148.* Lauterb. *Dissert. de Testam. Jud. th. 11.* Harpp. *Disp. de Testam. Jud. §. 9.* præjudicium adducit Stryck. *de Cautel. testam. C. 8. §. 31.* ibi: Ob nun wohl sonst die Eröffnung und Ablefung eines gerichtlichen Testaments zu Recht unnöthig ic. Diemeil aber dennoch euerem Bericht nach der Testator weder schreiben noch lesen können ic. Dannhero disfalls nicht weniger / als bey eines Blinden Testament vor nöthig erachtet wird / das solches zuvor / in beysein der Zeugen oder Gerichte dem Testatori vorgelesen / und seine Meynung darüber erkundiget werde / idque adeo verum est, ut quamvis testator in judicio, sibi testamentum à Notario prælectum esse asserat, tamen cum aliter lectum, aliter vero scriptum esse possit, nihilominus ad eam, quo de certitudine indubitata constet, procedere debeat Judex: Stryk. *de Cautel. testam. C. 8. §. 28. & C. 13. §. 21.* quod tamen ex sententia Stryck. in *Dissert. de Alphabet.* duas patitur limitationes, (1) si Alphabeto &c. coram Notario & duobus testibus, præ-

prælectum fuerit testamentum, idque illi mediante subscriptione facti fuerint, vel (2) duos in Judicio testes produxerit, qui jurato literarum imperito prælectionem factam esse asseverarint; Ast crederem cautelam hanc Stryck. non aliter alicujus roboris esse, quam si testes post mortem superstites, testamentum ejusdem cum ipsis prælecto, tenoris existere, deponerent, vel mediante juramento se non tantum prælectionem audivisse, sed etiam eam voluntati in hac Scriptura contentæ, omnimodo conformem reperiri, attestentur, alias enim & hic aliter scriptum aliter lectum esse, itaque defraudatio contingere posset.

§. IX.

Supereft itaque quæstio de iis qui literarum peritia pollent, ac schedulam ab aliis scriptam judicio offerunt, & in his prælectionem ad validitatem testamenti necessariam esse sustinent Vultej. *Vol. 1. Conf. Marburg. C. 34.* Mantz. *de testam. valid. & invalid. tit. 4. quest. 8.* eo quod non aliter testamentum judiciale vocetur, quam si coram actis testator postremum suum manifestaverit aut publicaverit judicium *L. 19. C. de testam.* nemini autem de voluntate ejus, quæ clausa offertur, constare queat. Idque olim in Judiciis fuisse frequentissimum patet ex *L. 2. Marculph. formular. C. 37.* Verum contraria opinio longe verior existit, quia (1) evidens est tam inscriptis quam nuncupative apud acta quenquam testari posse, dicta *L. 19.* ibique DD. Carpzov. *L. 6. tit. 2. n. 9. B. 3.* quod si vero prælectio necessario consideraretur, nullius utilitatis expressio voluntatis in scriptis facta foret, contra intentionem siquidem testatoris

E

secre-

secreta ejus animi sensa, quæ non nisi post mortem pro-
 palari vult, statim cuilibet innotescerent. (2) Nemo in re-
 ram ardua tantique momenti, adeo negligens atque sur-
 pinus esse præsumitur, ut non accurate illud quod Ju-
 dicio offert prius relegerit, vel illud sibi prælegi curaverit,
 indeque sufficienter de convenientia Scripturæ cum
 voluntate disponentis constare valebit Carpz. *Dec. 149.*
n. 10. & nihil amplius (3) quam voluntatis manifestatio,
 non explicita & quoad contextum verborum sed im-
 plicita & relativa, ad testamentum clausum, illud suum
 nuncupando & heredem in eo scriptum successorem
 suum designando & declarando in *L. 19. C. de testam.* re-
 quiritur. Neque convenit (4) plures lege tacente ultimis
 voluntatibus assignere solennitates, porro nulla hic me-
 tuenda fraus est, hanc enim ipse testator relegendo præ-
 cavisse præsumitur, huc facit (5) quod testamentum apud
 acta ratione subsistentia, testamento solemniter coram septē
 testibus in scriptis condito æquiparetur. *d. l. 19. C. de testam.*
 hocque à literarum imperito ordinatum, etsi nec holo-
 graphum nec prælectum fuerit sustineatur, *Rec. Imper. de*
10 1512. tit. von Testamenten. §. Nun die Form | & L. 27.
C. de testam. nostram opinionem tuentur præter Carpz.
L. 6. §. 9. & Dec. 149. Richter. p. 3. Dec. 32. n. 3. & Dec. 149.
n. 5. seqq. Mev. ad Jus Lub. *p. 2. art. 2. tit. 1. num. 148.*
 Stryck. *de Caut. testam. C. 7. §. 31.* late Berl. *p. 3. Concl. 4.*
n. 26. Lauterb. *Dissert. de testam. judic. th. 25.* ubi sententiam
 Vultej à multis Jcristis & Dicastriis reprobati dicit,
 Lynck. *Dec. 450.* Brunn. ad *L. 19. C. de testam.* præjudicium
 est apud Carpz. *p. 3. C. 3. def. 28.* Idque ampliatur, ut
 etiam procedat quando testator de putatis à Curia offer-
 ret

ret testamentum, eadem enim hic subintrat ratio, adeoque nec alia juris dispositio obtinebit *Coll. Jur. Argentor. tit. qui testam. fac. poss. th. 15. n. 2. Lynck. Dec. 1414. Carpz. dict. p. 3. C. 3. def. 28. n. 2. & L. 6. tit. 2. Re. 9. n. 14.* prædicta ad Cæcorum testamenta vix applicari poterunt, nam cum talis non nisi nuncupative testari queat & modus testandi per schedulam huic convenire non videatur *L. 8. C. qui testam. fac. poss. R. 7. de Ao 1512 tit. von Notarien. §. Aber zu eines Blinden/* prælectio quoq; omnis fraudis evitandæ gratia in ultimis voluntatibus, Jure comuni ordinatis desideretur, qualem præsentia Judicis penitus excludit *L. 31. C. de testam. C. 6. X. de renunc. C. 16. in fin. X. de re jud.* hinc si talis apud Acta suam nuncupaverit voluntatem, eaque in Scripturam publica fide redacta fuerit, et si prælectio (quam tamen facere conducit) non intercessisset, nihilominus quod dispositum reperitur, quia de voluntate Cæci omnino certi sumus, sustinebitur. add. *Lauterb. Dissert. de testam. Jud. th. 8.* Interim quamvis cæcus neque testamentum scriptum condere, neque referendo se ad schedam clausam valide testari possit, si tamen memoriæ juvandæ gratia voluntatem suam, ab alio in Scripturam redactam Judicio obtulerit, eamque prælectione facta pro ultimo suo elogio agnoverit, nihil obstat quo minus dispositioni huic & subsistentiam & juris efficaciam tribuamus, quod jaram in §. 4. hujus Cap. innuimus. add. *Stryk. de Caut. testam. C. 4. §. 7. Brunn. ad L. 8. C. qui testam. fac. poss. n. 14.*

§. X.

De testamento parentum inter liberos vel rustico-

E 2

rum

rum nihil hac in parte speciale constitutum reperio, adeoque distinctionem sæpius reiteratam inter literarum peritia instructos & ea destitutos, uti supra monitum sequemur, ut priori casu prævel electio, etsi Scriptura ab alio exarata intervenerit, imo quantumvis testator pingere literas ignoret, modo scriptam legere valeat, intervenisse præsumatur, posteriori non æque, licet enim in testamento patris inter liberos, res inter solos liberos agatur *Nov. 107. C. 1.* in quibus omnis suspicio fraudis cessat, tamen de voluntate patris prius, antequam ei morem gerere queamus, legitime constare debet, quod vix aliter, quam prælectione prævia fieri poterit, & alias non tam in solennitate quam potius defectus in voluntate, nulla lege sanabilis, adesset *Stryk. Diff. de Analphab. C. 4. n. 18. & 19. Richt. Dec. 32. n. 5.* ubi præjudicium & de Rusticis, vid. *Stryk. de Cautel. testam. C. 13. §. 27.* quid de Cæcis statuendum ex deductis in §§. præcedentibus facile patebit, neque in Judiciali testium interventum, aut in testamento inter liberos Cæci, supernumerarium uti vult *Hopp. ad §. 4. Inst. qui testam. fac. poss.* necessarium esse autumo, in hisce enim dispositionibus omnis doli metus exulat, vid. *Dn. Præsid. Diff. de Epist. hom. ult. C. 4. §. 17.* adeoque frustra plures quam *J. Gent. ad verificationem actus requirit, testes conglomeramus* vid. *Lauterb. Dissert. de testam. judic. th. 2.* quod *Brunnetiam* in testamento ad pias causas, & tempore pestis condito in *L. 8. C. qui test. fac. poss. n. 10. & seqq.* obtinere tradit.

§. XI.

Et cum in testamento tempore pestis facto nulla alia solennitas, quam simultanea testium adhibitio remissa

missa fuerit *L. 8. C. de testam. jung. D. Præl. Dissert. de Epist. hom. ult. C. 4. §. 20.* imo & hic de veritate negotii constare, & quicquid fit bona fide sine fraudis suspitione geri debeat, hinc etiam ibi casibus evenientibus; secundum distinctionem supra propositam prælectio desiderabitur; hæc enim ad voluntatis declarationem ejusque certificationem pertinet, adeoque nullatenus omittenda Brunnicum alleg. *ad L. 21. n. 4. qui testam. fac. poss.* quod æqualitate, ob rationes sæpe datas in testamentis ad pias causas, vid. *C. 11. X. de testam. Dissert. de Epist. hom. ult. §. 21.* jure Canonico obtinebit, nulla enim hic exceptio, imo cum alias defectus voluntatis appareret, aliud jus introduci haud poterit, Lynck. *Dec. 520.*

§. XII.

Neque in aliis ultimarum voluntatum speciebus Codicillis, Epistola &c. aliud quicquam circa hanc rem introductum esse invenio, hinc omnia prædicta quod necessariam prælectionem attinet, huc tacite repeti volumus, eadem enim utilitas quæ hac via præcautionem doli in testamentis suasit, & eadem ratio quæ manifestationem voluntatis certam, hoc modo fieri imperavit, etiam hac in parte militat, jurisque identitatem efflagitat, quod diserte probant *L. 1. ibi: Quæ in eundem modum erunt observanda, quamvis non heredes instituerit, sed legata solum vel fideicommissa, Et in summa, quæ Codicillis habentur congrua, duxerint ordinanda. C. qui testam. fac. poss. & Maximil. Const. de Ao 1512. tit. von Testamenten.*
 §. Es ist auch nicht allein in einem Testament eines Blinden / sondern auch in seinen Codicillen und andern seinen letzten Willen nöthig solche Form zu halten, add. Stryck. *de*

Cantel. ultim. vol. C. 7. §. 31. Lynck. 82. 117. nec est quod regeras cœcum aut literarum imperitum, epistolam exarare non posse, cum hæc ad essentiam suam præcise Scripturam desideret, L. 75. ad SCtum Trebell. L. 37. §. 3. de legat. 3. L. 24. & 28. depol. Dn. Præl. in Dissert. de Epistol. hom. ult. C. 4. §. 1. facultate autem scribendi tales destitui: Nam cum ope aliena literarum imperiti testamentum scriptum, condere possint L. 21. C. de test. ibique Brunn. Nov. 119. C. 9. Cothm. Vol. 4. 82. 23. n. 5. Philipp. in Usu pract. Inst. L. 2. ecclog. 45. n. 5. & 6. quidni? idem in epistola contingere posse sustinebimus, jung. L. fin. de leg. 2. Hicque tanto magis, quod feminæ & quilibet extranei, juxta superius dicta; prælectionem rite peragere possint, præsertim cum & in his ultimarum voluntatum speciebus, recte testes adhibeantur, vid. Dn. Præl. dict. Dissert. C. 4. §. 14. spectata juris Analogia, procedet.

§. XIII.

Forma prælectionis veræ, alia est communis, ad omnes quibus prælectio necessario facienda pertinet, alia specialis in dispositione Cœci nominatim observanda, quod primam speciem attinet, debet prælectio (1) fieri Testatori, de hujus enim præjudicio & voluntatis indagazione agitur, (2) clare & distincte, ut quid legatur intelligi & cognosci ab omnibus recte queat, incerti enim alias æque post ac ante prælectionem, num id quod lectum etiam voluerit disponens manebimus; prælegantur (3) omnia in testamento contenta, quæ scilicet dispositionem ipsam concernunt *Recess. Imper. de Anno 1512. §. 7. Stryck. Dissert. de testam. princip. oblat. num. 61. & de Cantel. testam. C. 13. §. 20. & 21. etli forte vel præfatio*

fatio, vel testamenti conclusio, dies aut annus omittantur, de his enim cum aliunde constare possit, modo voluntatis testatoris sit aperta, parum solliciti erimus, arg. *L. 7. C. de testam.* prælectionem tamen clausulæ codicillaris, quia per eam ex intentione disponentis, in casu deficientium solennium, ultimum ejus elogium sustineri debet, quando forte defectus, mediante hac clausula sanabilis, in testamento reperitur, omnino necessariam reputamus, quomodo enim aliquid velle voluisse dici poterit testator quod factum esse ipse ignorat, add. Bachov. *ad Treutl. Vol. 1. Disp. 13. th. 10. lit. G.* sane si quid per errorem vel nimiam festinationem legentis, quod in Scriptura extat, omittatur; idque testatorem nihilominus serio voluisse, demonstrari potest, hujus omissio non præjudicabit veritati *L. 7. C. de testam.* add. Bardil. *Exerc. 4. Concl. 4.* & in genere quatenus omissum (nisi forte sit pars substantialis testamenti, vid. §. 34. 7. *de legat.*) non quatenus prælectum, vitiabitur testamentum *Cap. 37. de R. 7. in 6to.* Denique (4) ut post prælectionem declaratio ipsius disponentis, hanc suam esse ultimam voluntatem insequatur, ad validitatem omnino desideratur *L. 19. ibi: mentis suæ postremum publicavit judicium C. de testam. Recess. Imper. de Ao 1512. tit. von den Testamenten.* Lauterb. *Diss. de testam. judicial. thes. 9. Carpz. p. 2. Dec. 149. n. 13.*

§. XIV.

Quoad formam specialem, in ultima voluntate Cæci insuper requiritur, ut ea non solum testatori sed & omnibus testibus in ultima voluntate adhibitis, fraudis excludendæ gratia & ne fides dispositionis à sola scienti-

scientia scriptoris seu Notarii pendeat, prælegatur *L. 8.*
ibi: testatori recitabit tabularius, simul & testibus, C. qui
testam. fac. poss. Recept. Imper. de Ao 1512. §. Aber zu cinco
Blinden. Majoris quoque securitatis gratia suadent DD.
 ut prælectio non ab ipso scriptore, sed alio fiat, & testibus
 duobus inspiciendi facultas in simul concedatur, Brunn.
ad L. 8. n. 7. & seq. qui testam. fac. poss. Stryck. *de Cautel.*
testam. C. 4. §. 7. ubi addit in fine; consultum esse ut No-
tarius testamenti prælectionem non solum testatori Cæco,
sed testibus etiam inspicientibus factam esse. In specie te-
stetur, quod Analphabetum spectat, conducit quidem,
 quando testamentum Scripturæ mandatum est, illud
 non tantum testatori sed & omnibus testibus prælegere,
 sed absolute hoc ad validitatem ejus necessarium esse,
 nullibi constitutum reperio, hinc etsi DD. inter cæcum
 & literatum imperitum quoad necessitatem & formam
 prælectionis communem, æquiparationem, Brunn. *ad L.*
L. 8. C. qui testam. fac. poss. Stryck. *de Cautel. testam. C. 4.*
§. 7. eo quod morali, etsi non physica cæcitate laborare
credatur, admittant, tamen quoad modum specialem,
 & an præcise dum in scriptis testatur, ea in præsentia
 octo testium facienda? non usquequaque convenit, &
 Stryck. quidem *de Cautel. testam. C. 4. §. 26.* ita loquitur,
 ut octavi testis prælectionem tantum necessariam esse
 existimare quis posset, ita enim ait: *Qui tamen octa-*
vus testis non ad omne hujus Analphabeti testamentum ne-
cessarius est, sed tantum ad testamentum scriptum, ut
testatoris loco illud perlegat, atque subscribat, cum alias
hic eadem fraudes intervenire possent qua in cæcorum te-
stamentis, metuunt & propterea evitare voluerunt le-
 ges

ges &c. Lynck. vero in supra adducta *Decif. 520.* Carpz. *Dec. 149. n. 21.* Richt. *Dec. 32. num. 13.* ita differunt, ut prælectionem coram octo testibus etiam hic perficiendam esse non obscure quis inde colligere possit. Ast neutra opinio placet, non prior, quia sola perlectio testis octavi, certum de voluntate testatoris non reddit Judicem, neque an scripta ex assè disponentis intentioni conveniant? sufficienter probat, & hicalias, ultimam Analphabeti voluntatem ab arbitrio & fide unius hominis dependere, contra juris rationem eveniret; Non posterior, quoniam hujusmodi necessitas, prælectionem testamentariis, ne dicam omnibus in ultima voluntate adhibitis testibus, præcise faciendam esse, nullibi exprimitur, *L. 21. C. de testam.* & tantum ut de peracta prælectione, indeque manifestata disponentis voluntate Judici fides fiat, requiritur, quod J. Gent. per duos contingere potest arg. *L. 12. de test.* huic, cum leges Rom. hac in parte nihil addiderint, & majorem testium numerum, saltem ad actus solemnisationem, non vero ad demonstrandam, Scripturæ cum testantis mente, convenientiam, ullibi desiderarint, prælectionem coram duobus testibus factam, sufficere existimamus, vix enim alias ullam, si testibus omnibus, publicanda dispositio foret, testamentum Analphabeti scriptum, utilitatem haberet jung. Stryk. *Diff. de Analph. C. 4.* Eadem quoque reliquis ultimarum voluntatum speciebus convenienter applicanda. Quid de testamento Principi Oblato hac in parte statuendum? supra in *Cap. 2. §. 4.* discussimus, prælectionem quoque sine testium adhibitione, in testamento apud Acta fieri posse facile ex iis quæ in *C. 3. §. 7.* attulimus patefcit, add. Laur. *Diff. de test. Jud. th. 8.* quæ omnia ad testa-

F
 menta

menta Conjugum reciproca, fratrum aliorumve in una charta, (pro ut fieri potest, cum voluntatem cujuslibet, non materiam in qua, quicquid velit Vinn. *ad* §. 13. *Inst. de testam.* Hub. *in pral. ad tit. ff. qui testam. fac. poss.* intueamur §. 12. *Inst. de testam.* Gail. 2. O. 117. vid. *Resp. Facult. C. seq.* §. 2. subjectum) testantium, inter quos Analphabeti & literarum periti reperiuntur commode extendi possunt, ut quatenus dispositio illos concernit prælectio ad validitatē necessario peragenda, quoad hos intermittenda, quod si denique literarum peritis casibus evenientibus, vid. Mascard. *de probat. Concl.* 1359. n. 73. *seq.* Befold. *Conf.* 204. num. 29. facienda, à Notario vel alia persona legere valente eam rite fieri posse crederem, nullus enim hic cum legens relectionem disponentis propriam timere debeat, metus committendæ fraudis adest, & per declarationem testatoris supervenientem, sufficienter de ejus voluntate apparere potest Jung. Berlich. *Dec.* 397. n. 27. & ita quoque inclyta Facultas Juridica: uti ex *Cap. sequenti* patebit aliquando respondit. Denique in præsumptiva prævel relectione, si ve ea revera intercesserit si ve non, modo intervenire potuerit, egregie enim inquit Scambogen. *tr. de testam. quest.* 14. p. 358. *si scriptor scit quod testator legere sciat, non facile fraudem faciet, quoniam se novit esse in periculo, ne testator ipsemet relegat, etsi testator aliquam in scribente habuerit diffidentiam, procul dubio actualiter relegisset.* Et Lynck. ait in *ly.* 125. nullibi in legibus constitutum reperitur quod ad fraudem evitandam necesse sit, ut testatorem legisse actu Scripturam constet; quæ omnia tamen ex traditis in C. 2. §. 11. 12. &

13. declarationem accipiunt. Illud addendum, quod
 quatuvis prælectionem testatori factam esse, in testa-
 mento expressum non extet, si tamen eam intercessisse
 probari queat, ultima voluntas nihilominus sustineat-
 ur, Richter. *Dec. 32. num. 13.* ibique præjud. Caterum,
 sicuti omnia quæ hactenus de prælectione, cæco, ad
 validitatem ultimæ voluntatis, præcise facienda, in to-
 ta hac Dissertatione fultè satis attulimus, non aliter quam
 si Scriptura ejus nuncupationem, non si nuncupatio Scri-
 pturam præcedat, (nam tunc hæc absolute loquendo ne-
 cessaria non est. *L. 8. C. qui testam. fac. pass. in princip. &*
Recess. Imper. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Aber
zu eines Blinden) intelligi volumus, ita si Codicillos,
 Epistolam, aliamve ultimam voluntatem, sibi ab alio
 scribi curaverit, prælectio non coram octo (quid in pri-
 vilegiatis voluntatibus obtineat supra monitum) sed
 sex testibus instituenda, verba enim *dict. L. 8. ibi e-*
runt observanda & cit. Recess. Sondern auch in Codicil-
len, non absoluta sed respectiva sunt, & proportionem
 legibus determinatam involvunt, *Struv. Exercit. 34.*
th. 57. Brunn. ad d. L. 8. C. qui testam. fac. pass. cum alleg.
Stryck. de Cautel. ult. vol. C. 14.

CAPUT IV.

*Breviter effectus prælectionis eꝝ contra-
 ria proponit.*

SUMMARIA.

§. I. *Considerat effectum omissa.*

F 2

§. 2.

- §. 2. Effectum factæ prælectionis.
 §. 3. Efficere prælectionem ne quis sibi adscribens, incidat
 in *Scriptum Libonianum* & ut adscripta capere possit, addito
Responso hujus Facultatis, demonstrat.
 §. 4. Contraria ut plurimum remissive tractat.

§. I.

HActenus de causis prælectionis tam externis quam
 internis pro instituti ratione, satis ut opinor egimus,
 sequitur ut paucis de ejus effectu disseramus; &
 quidem alius est omisæ, alius factæ prælectionis effe-
 ctus, quoties, itaque necessario peragenda omittitur, to-
 tum quicquid scriptum reperitur, annullatur & nullius
 momenti dicitur, quod in Cæco propter juris formam
L. 8. C. qui testam. fac. poss. Recess. Imper. de Ao 1512. von
den Testamenten. §. *Aber zu eines Blinden* non observa-
 tam, in literarum im-vel peritis certis in casibus, ob vo-
 luntatis defectum & incertitudinem, constitutum repe-
 ritur, *Carpz. Dec. 149. Besold. Conf. 203. n. 14. Marburg.*
Vol. 1. Conf. 34. num. 38. Lauterb. Dissert. de testam. Jud.
th. 24. & 25. Richter. Dec. 32. quoties vero illa interces-
 sit, toties, cæteris paribus, testamentum ultimam volun-
 tatem convalidat, utque illa suum sortiatur exitum, efficit

§. II.

In literarum vero peritis, si ad mandatum dispen-
 tis non fiat, & is antequam voluntatem suam relegere
 possit decedat, nullitatem quoque totius ordinationis
 involvit, ob imperfectionem voluntatis, *Masc. Cond. 1359.*
n. 73. & seqq. Est autem egregius & notabilis adhuc præle-
 ctionis

tionis effectus, quod exclusionem Senatus consulei Li-
boniani operetur, uti ex subjecto, à Dn. Præside mihi
communicato Responso, latius cognoscere licet.

Responsum.

Als Uns Decano, Doctoribus und Professoribus der
Juristen Facultät bey Fürstl. Hessischer Universität Gies-
sen u.

Erste Frage.

Ob nicht besagtes Testament non obstante quod Ha-
ro Joachim, illud propria manu scripserit, propter sub-
nexam Notarii attestationem valere possit, adeoque scri-
bens legitime hereditatem acquisiverit, desto mehr da bes-
sagter Notarius praedicationem omnibus factam esse atte-
stirt?

Wiewohl in Rechten eine ausgemachte Sache ist quod
(1) legatum vel fidei commissum sibi in alterius testamento
adscribens, ob suspicionem falsi non tantum ejus com-
modo carere debeat, sed etiam poena Legis Corn. de
falsis coërceatur. L. 1. §. 7. L. 6. L. 14. L. 15. ad L. Corn. de
fals. L. 3. 4. & 5. C. de his qui sibi adscrips. Dieses (2) nicht
allein in legatis & fideicommissis, wovon vorangezogene
Textus reden / sondern auch ex identitatis ratione, vielmehr
in heredis institutione platz finden / und solche null und nichts
tig geachtet werden muß. L. 15. §. 3. ad L. Corn. de fals. L. 1. de
his qua pro non script. hab. uti pluribus probat Carpzov.
Dec. 151. Farin. oper. Crim. p. 6. quest. 150. n. 194. Perez ad
Cod. tit. de his qui sibi adscrib. n. 7. Des Notarii Subscri-
ption (3) Krafft welches nur de solennitate actus consistirt /
so wenig / als wenig / wann gleich die ihnen, Testatoribus bes-
sches

schehene Praelection erwiesen werden könnte / genug zu seyn
 scheint / fürnehmlich darumb quia ad validitatem adcri-
 ptionis iustus testatoris non sufficit *L. ult. de his qua pro
 non script. hab. L. 14. & 15. ad L. Corn. de fals. Carpz.
 p. 3. C. 3. D. 9.* sed ut testator in subscriptione, hunc ius-
 sum specialiter contestatus fuerit (woran es jedoch allhier
 ermangelt) præcise requiritur. *L. 2. C. de his qui sibi adscrib.
 L. 1. §. 8. L. 15. §. 1. ad L. Corn. de fals. Brunn. ad L. 1. ff. de
 his qua pro non script. hab. & ad L. 1. C. de his qui sibi ad-
 scrib. Stryck. de Caut. testam. C. 20. §. 8. Carpz. d. l. def. 10.
 Finckelth. obs. 101. n. 13. Perez ad Cod. de his qui sibi adscr.
 n. 4. Berlich. Dec. 379.* zugeschweigen daß (4) in der Praele-
 ction selbst ein Betrug vorgehn und anderster geschrieben
 als vom Notario gelesen seyn kan. Stryck. *de Caut. ult. vol.
 C. 4. §. 7.* Auch (5) die drey Brüder Haro Joachim, Ferdinand
 Albrecht Hicco, und Franz Christian von N. N. ein
 Testamentum reciprocum auff einem Papier gemacht /
 welches einige Rechts-Lehrer vor gültig nicht erkennen wollen/
 Anth. Matth. *de success. C. 1. §. 22. Vigl. Zuichem. ad §.
 sed & unum Inst. de testam. ord.* Alldieweil aber (a) die mehre
 beglaubten Jcti daß nicht allein Eheleute / sondern auch
 andere ein Testamentum reciprocum in eadem charta
 wohl aufrichten mögen / weitläufftig behaupten Peck. *de
 testam. Conjug. L. 1. C. 19. Reusin. de testam. p. 1. C. 2. n. 18.
 Dauth. ad L. 24. de testam. n. 2. Carpz. p. 3. C. 7. d. 12. n. 1.
 Frantzk. 2. Res. 11.* vorbenandte drey Brüder (b) umb das
 Haus und die Herrlichkeit DD. unzertrennet bey einem un-
 ter ihnen zu conserviren / sich einander zum Erben einges-
 setzet / und daß obermletes Buch jedesmahl bey dem ältesten
 des Stammes bleiben und auff denselben vererbfället werden
 sollte /

solte / einmüthiglich verordnet / wahr (c) diese Disposition
 so viel möglich geheim zu halten / der älteste unter ihnen / wel-
 cher von des ausgeschlossenen und abgetheilt gewesenen Brus-
 ders nachgelassenen Curatoribus, der Verlassenschaft halber
 belanget wird / das Testament / folglich sich selbst mit zum
 Erben geschrieben / mithin wo man nur den blossen Worten
 Verstand ansehen wolte gegen das SCtum Libonianum im-
 pingire hat / allein da (d) nicht verba SCti so wohl / als dessen
 vera ratio & causa finalis respicire werden muß / uti bene
 deducit Joh. Christoph. Harpp. *tr. Acad. 4. n. 44. seqq.*
 Diese aber (c) dahin ut metus committendi falsum &
 omnis suggestio fraudisque suspicio quæ facile in ultimis
 voluntatibus committi potest, excludatur ihre Absicht fähig
 ist / und wo man von dem ungezweifelten Willen des Testa-
 toris und daß hierunter keine Gefahrlichkeit gebraucht wor-
 den / versichere ist / keines wegess statt findet. *L. 1. §. 13. ad L.*
Cornel. de Fals. Finckelth. cum plurib. alleg. d. Obs. 101. n. 6.
seqq. Brunn. ad tit. C. de his qui sibi adscr. in test. num. 2.
Hahn. ad Wesemb. tit. de his que pro uon script. hab. n. 1.
Farin. 2. 150. n. 175. Berlich. Dec. 179. num. 29. Egregie
 hanc in rem Cardin. de Luca, inquit: *Lex principaliter*
respicit finem ob quem dictum Libonianum introductum
est, & an ejus ratio congruat nec ne, hinc proinde ista
pariter videtur de questionibus potius facti, quam juris,
cum totum consistat in certitudine, vel incertitudine vo-
luntatis testatoris, Libonianum etenim inducere solum
videtur malam presumptionem contra sibi adscribentem, ob
quam non data contraria probatione, id sufficit ad invali-
ditatem dispositionis, non autem impedit quin contraria
 veri-

veritatis probatio etiam adminiculariva attendi debeat
&c. in Theatr. veritat. & Jusit. de Testam. Disc. 8. num. 25.
segg. Und dann (f) de indubitata voluntate testatorum
 nicht allein (1) aus der von accuraten Testatoribus wohl ein-
 gerichteten (2) zur Conservation der Familie abzielenden / des-
 nen allseitigen Testantibus (3) gleiches Recht zuigenden / (ge-
 stalten daß der älteste Bruder derrer andern Todi erleben würde /
 bloß von einem ungewissen Eventu dependire hat) mithin
 von allem (4) sonder zweiffel auffs genaueste revidirten / (5)
 in gegenwarth der Zeugen umbständlich declarirten letzten
 Willen / ibi: Daß die Herren Testatores NB. Obige Dispo-
 sition in præsens dazu specialiter erbethener sieben Zeugen
 vor ihren letzten Willen erkläret zc. welche nicht allein de so-
 lennitate sed & ordinationis veritate attestirt / und er-
 folgte Subscription überflüssig constirt / omnia conjun-
 ctim ad exclusionem S^Ci Libonian, sufficere docet,
 Cardin. de Luca d. l. n. 22. & præ reliquis accurate vide-
 licet de præsumta testantium relectione n. 78. & segg.
 de servata inter omnes testatoris æqualitate incertoque
 eventu n. 99. & segg. de declaratione coram testibus fa-
 cta n. 122. segg. & sic de cæteris conjecturis quæ fraudem
 excludunt Harpp. dict. tract. 4. late agit. wozu (g) noch
 dieses kompt / daß denen sämtlichen Testatoribus, wie wir
 berichtet werden / vor der Subscription der Notarius diese
 Verordnung von Worten zu Worten vorgelesen und sie solt-
 ches für ihren eigentlichen Willen erkandt haben / welche
 Prælectio wann entweder apud Acta oder coram Notario
 & testibus geschieht ohngezweifelt speciali subscriptioni
 æquiparirt wird. Berlich. Dec. 379. n. 27. Brunn. ad L. 14. ad
 L. Corn. de fals. gleichwohl auch vom Notario geschehen / von
 eben

eben dergleichen Kräfte und Wirkung ist. vid. Berlich. d. l. n. 27. & prælectionem coram solo Notario vel alia persona fide digna fieri posse, abunde demonstrat Schilt in additam. ad Ex. 38. §. 43. sequunturque Farinac. oper. crim. Q. 150. n. 182. & 218. & 217. J Cti Rintel. in Respons. apud Dn. Willadvogel Diss. de testam. hologr. reciproc. C. 3. §. 6. Hierbey (h) keine Fällität/ gleich wie in testamento Cœci, wovon obangezogener Strÿck. oder eines Idiota, zu besorgen/ gestalten der Notarius sich dessen daß die Testatores den letzten Willen entweder durchlesen haben oder solchen nachsehen werden besorgen muß/ eleganter Cardin. de Luca d. l. n. 23. einfolglich aus oberwehnten triffigern Umständen/ vornehmlich aber ex relectione & à Notario facta prælectione, indubitata testantium voluntas am hellen Tage liegt/ so sehen wir nicht/ wie sothanes Testament/ von dem Curando, ex Capite nullitatis impugniert / oder aber einen hauffen geworffen werden könne.

§. IV.

Contraria sunt quæ vel prælectionem impediunt, vel factam enervant, illa vel à parte testatoris vel prælegentis eveniunt, priori casu si vel testator præmoriatur vel in delirium incidat, & tunc ubi ea ad subsistentiam dispositionis omnino necessaria est, imperfectam intuitu voluntatis ejus nuncupabimus ordinationem, eique omne robur denegabimus, L. 29. qui testam. fac. poss. Mascard. Concl. 2359. num. 74. seqq. posteriori si obmutescat prælegens, aut alio modo à prælegendo distrahatur, tunc enim vel alius id quod restat supplebit, aut illud saltem uti in Cap. 3. §. 13.

G

demon-

p. 5

demonstravimus, quod prælectum & à testatore appro-
 barum vires capiet, est enim & hic intuitu reliquorum
 quæ disposita sunt, incerta disponentis voluntas. Fa-
 ctam enervant ut paucis dicam omnia illa, quæ vel de-
 fectum in forma arguunt de quibus in *C. preced. S. 13. &*
14. actum, vel ultimam voluntatem semel legitime ordi-
 natam tollunt, sublata enim dispositione frustra de ef-
 fectu prælectionis quæstionem instituímus, de quibus qui
 de testamentis scripserunt videndi, talia enim hic re-
 coquere in præsentiarum merito

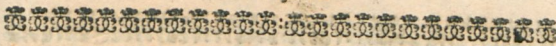
superfedemus.

F I N I S.

CO.

COROLLARIA.

I.

Jus Canonicum apud Protestantes obtinet non ex recepto sed ex retento.

II.

Quomodo transactio per remedium L. 2. C. de Rescind. vend. rescindi possit? non capio.

III.

Merum Imperium non solum consistit in executione, sed & insuper requirit cognitionem.

IV.

Etiam Consuetudo in Statu Monarchico introduci potest.

V.

Tutoris datio ne quidem hodie est Jurisdictionis.

VI.

Imperator Receptibus Imperii, non perinde ac Status, stare tenetur.

VII.

Pœna fractæ pacis publicæ non est ut vulgo creditur 2000 marcarum auri puri.

G 2

Hætte

*Actenus Intactum, praesens, dum rite tueris
Thema, tibi laudes docta Minerva canis.*

Nobiliss, ae Doctissimo Dno Can-
didato Auditori suo per aliquot
annos sedulo, de insigni hoc spe-
cimine, cum omnigenae felicitatis
apprecatione, prolixo affectu
gratulatur.

PRÆSES.

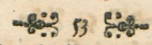
Querere qui sibi vult insigne perennius ære,
Nomen, ad exemplum quærat, Amice, tuum.

*Fausli omnis ergo, prolixiore affectu,
quam versu accinebat*

BARTOLD GUNTER HINTZ,
Hamburg. Oppon.

So recht GeEhrtester ! so muß das
Lahn-Althen /
Dein wohlverdientes Lob mit grossen
Ruhm ausbreiten /
Ein Jeder sicheh schon dein künfftig Wohl-
ergehn /
Ja wie Du werdest noch zu hohen Wür-
den schreiten. Dß

Diß ist auch meine Pflicht / womit ich Dich verehr

Und wünsch das Glück und Wohl Dir immer folgen müste /

Kein Unfall und Verdruß zerstöre Deine Ehr /

Diß will der Freundschaftes Band womit ich Dich begrüße.

Hiermit gratuliret ergebenster
massen
den Herrn RESPONDENTEN
sein getreuer Freund
Georg Jacob Höft.

W Er in der Welt mit Fleiß und Eifer dahin trachtee
Wie Er durch Tugenden sich schwingt hoch empor /

Der muß / damit Er sey hiernächst auch hochgeachtet
Durch Proben öffentlich sich ziehen andren vor:

Weil Du nun Werthefter / vor andern Dich willst zeigen
Und sich ein Ehren-Kranz umb deine Schläff soll drehn /

So helffe Themis Dir des Pindus Spiz ersteigen /
Der Himmel lasse Dich in lauter Rosen gehn.

Mit diesem wenigen wolte seine Ergebenheit
bezeugen gegen den Hn. Respondenten
dessen ergebenster Freund

J. H. Kirchhoff / Hamb. Oppon.
Imbri

Imbri feram veluti sequitur ver germina
brumam,

Quæ mulcent, promens, pectora mil-
le modis;

Ut sequitur nubes Phœbus : post cædia
magnûm

Sic operum veniet gloria summus honor
Non igitur pigeat, mi dilectissime Frater!

Hactenus assiduè Te coluisse Themis.
Exultans adsis! Tua nunc sapientia vivit,
Nunc videt Phœbus, nunc Tua Musa
viget.

*Paucula hæc in honorem amantissimi
sui Fratris, rudi quidem venâ, fra-
terno tamen sinceri cordis affectu,
gratulabundus addere voluit*

C. F. GOY, LL. Cult.

VD 18

ULB Halle
004 591 461

3

f

TA → OL neu 1+4 Stück verknüpft

235
8

DISSERTATIO JURIDICA
DE 1709, 3 a

NECESSARIA ULTIMARUM VOLUNTATUM
PRÆLECTIONE,

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
N. FRANCISCO ERNESTO,
HASSIÆ LANDGRAVIO, PRIN-
CIPE HERSFELDIAE, &c. &c.

PRÆSIDE
N. MELCH. DE THMARO
GROLMANNO,
U. D. EJUSD. FACULT. PROFESSOR. ORD.

PUBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
D. XXIII. DECEMBR. M. DCCIX.

A. & R.

JOHANNES GOY, MARBURGO HASSUS.

SSÆ-HASSORVM, Typis JOH. REINH. VULPII, Acad. Typogr. Ord.

